№ 189 ԿԻՐԱԿԻ, ՕԳՈՍՏՈՍԻ 31 **1903** ԿԻՐԱԿԻ, ՕԳՈՍՏՈՍԻ 31 № 189

ԵՐԵՍՈՒՆՄԷԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 րուբ. Առանձին համարները 5 կոպէկով.
Բաժանորդագրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.
Մեր հասցէն. Тифлисъ, Редакція «Мшакъ»
Վառ Tiflis, Rédaction «Mschak».
Տելեֆոն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ.
Տելեֆոն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Բժշկապետ Մինաս Մուրադեան, օր. Կատարինէ և ա. Հայկանուշ Մուրադեանները ցաւօք սրտի յայտնում են ազգականներին և ծանօթներին—աշակերտներին իրանց անմոռանալի մօր, քրոջ սիրելոյ

ՄԱՐԹԱ ՄՈՒՐԱԴԵԱՆԻ

մահը, որ տեղի է ունեցել Պետերբուրգում. Յուղարկաւորութիւնը կը լինի կիրակի, օգոստոսի 31-ին, առաւօտեան 9 ժամին, երկաթուղու կայարանից դէպի Մողնու ս. Գէորգ եկեղեցին։ Թաղումը Խոջիվանքի գերեզմանատանը։ 2—2

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Քաղաքական տեսութիւն.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Մատենագրութիւն. Նամակ Սարօնչիից. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ.—Ի՞նչ է կատարվում Մակեդոնիայում. Առաջին լուրեր. — ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ. Մանրանկար. — ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ. — ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. — ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Հաստատուն ապագան։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Մի շաբաթ սրանից առաջ, կիրակի, օգոստոսի 24-ին, Բէյրութում տեղի ունեցան անսպասելի մեծ անկարգութիւններ։ Մահմեդականները յարձակվեցին քրիստոնեաների վրա քաղաքի Մեզրա թաղում և սկսեցին նրանց ծեծել ու սպանել։ Քրիստոնեաները, որքան կարողացան, դիմադրեցին։ Առաջացաւ ծանր ընդհարում, որի հետևանքն էին երեսունից չափ սպանվածներ, բազմաթիւ վիրաւորվածներ և ծեծվածներ։ Սպանվածների թւումն է և մի ամերիկացի։

Բէյրութը գտնվում է Միջերկրական ծովի հարաւ-արևելեան ափում, դրուզ կոչված ազգաբնակութեան շրջանում։ Դրուզները առհասարակ հաշտ չեն թիւրքական տարրի հետ և օգտվում են ամեն մի դէպքից ցոյց տալու թիւրքերին իրանց ատելութիւնը։ Հայկական կոտորածների ժամանակ դրուզները բարձրացրին մի քանի տեղերում ապստամբութեան դրօշակ, բայց յետոյ ընկճվեցին և հանգստացան։ Բէյրութի ներկայ դէպքում դրուզները դեր չեն կատարել և առ այժմ խաղաղ են։ Բայց եթէ այդ դէպքի վերաբերութեամբ Թիւրքիան չը կարողանայ խելացի միջոց բռնել և սանձահարել մահմեդականներին, այն ժամանակ դրուզների մէջ կը սկսվի յուզմունք, որը կարող է բարդութիւններ առաջացնել։ Թիւրքիայի և մահմեդականների դէմ կանգնած է այս անգամ Ամերիկան, որը անբաւական է Թիւրքիայից այն պատճառով, որ նա պատշաճաւոր պատկառանքով չէ վերաբերվում ամերիկական հպատակներին և թոյլ է տալիս մահմեդականներին սանձարձակ վարմունքներ քրիստոնեաների վերաբերութեամբ։ Ամերիկական նաւատորմը ուժեղ պատրաստութիւններով երևացել է Բէյրութի ջրերում և կարող է դիմել անմիջական գործողութիւնների, եթէ չը ստանայ գոհացուցիչ հաւաստիացումներ Թիւրքիայի կողմից։

Թիւրքիայի կառավարութիւնը, զգալով, որ ամերիկացիների հետ կատակ անել չէ կարելի և որ Բէյրութում սկսված յուզմունքը կարող է շատ արագ տարածվել թէ Դամասկոսի և թէ Լիբանանի շրջաններում, շտապեց հեռացնել Բէյրութի վալիին, զսպել տեղական մահմեդականներին և ամենաեռանդուն բանակցութիւններով հաւաստիացնել թէ ամերիկական և թէ եւրոպական հիւպատոսներին, որ իր կողմից ձեռք կառնվեն ամեն տեսակ միջոցներ բաւարարութիւն տալու, ում որ անհրաժեշտ դատվի, գործի դրութիւնը պարզելուց յետոյ։

Ճիշտ է, Բէյրութի դէպքը առ այժմ կղզիացած մի դէպքի բնաւորութիւն է կրում Միջերկրականի հարաւ-արևելեան ափում, բայց մենք նրան արձանագրում ենք, իբրև քաղաքական քրօնիկօնի մի այնպիսի երևոյթ, որը Թիւրքիայի վերաբերութեամբ շատ բնորոշ է։ Այդ պետութեան ամեն մի անկիւն կարող է բռնկվել և փոքրիկ կայծերից հրդեհներ առաջացնել։ Եւ Թիւրքիան մշտական հրդեհաշէջի մի դերի մէջ է անվերջ հրդեհների վերաբերութեամբ, որոնց առաջացնողը ինքն է իր անկուլտուրական կառավարչական սիստեմով։

Քաղաքական աշխարհում հետաքրքրված են Անգլիայի և Աւստրիայի յարաբերութիւնների հարցով։ Անգլիական Էդուարդ թագաւորը, օգտվելով այն դէպքից, որ նա բժշկութեան պատճառով գտնվում է աւստրիական մայրաքաղաքի մօտ, ցանկութիւն յայտնեց տեսակցվել կայսր Ֆրանց-Յովսէփի հետ։ Այդ տեսակցութիւնը առիթ է տուել ենթադրելու, որ Անգլիան և Աւստրիան որոշ համաձայնութիւն կը կայացնեն թէ Բալկանեան թերակղզու գործերի և թէ քաղաքական ուրիշ հարցերի վերաբերութեամբ։ Սակայն մինչև այժմ որոշակի կերպով ոչինչ յայտնի չէ հրապարակում և քաղաքական մամուլը միայն ենթադրութիւններ է անում։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Գ. Աղայեանց „Ուսումն մայրենի լեզուի", երրորդ և չորրորդ տարիների համար։ Չորրորդ բարեփոխած և ճոխացրած հրատարակութիւն։ 300 եր. գինը 65 կ.։

Գերմանացի մանկավարժներից մէկը իրաւացի կերպով նկատում է, թէ դասագիրքը կրթական գործում նոյնքան նշանակութիւն ունի, որքան զէնքը զինուորի, գործիքը արհեստաւորի և մեքենան գործարանի համար։

Դաստիարակութեան աջողութիւնը կախված է, ի հարկէ, գլխաւորապէս երեխայի ընդունակութիւններից ու դաստիարակի ձեռնհասութիւնից, բայց շատ մեծ դեր է խաղում և դասագիրքը։ Դա երեխայի ու դաստիարակի միջնորդն է, նրանց հաղորդակցութեան գործիքը։ Որքան կատարելագործված է այդ գործիքը, նոյնքան կը հեշտանայ աշխատանքը։

Անհա այդ պահանջներին համապատասխանելու համար «Մայրենի լեզուի» դասագիրքը պէտք է հետևէ երկու հիմնական սկզբունքի՝ ա) իր նիւթերի բովանդակութեամբ համապատասխանէ մանկական հոգեբանութեանը և նրա աստիճանական զարգացմանը. բ) իր բառերի ու ոճի կազմութեամբ երեխայի առաջ բաց անէ մայրենի լեզուի հարստութիւններն ու առանձնայատկութիւնները։

Գ. Աղայեանցի այս դասագրքի մէջ ընդհանուր առմամբ իրագործված են այդ երկու սկզբունքն էլ։ Նրա ոճը ճկուն է, սահուն, կենդանի և մի և նոյն ժամանակ հարուստ։ Նրա ընտրած նիւթերը բովանդակալից են, հետաքրքրաշարժ և «մայրենի» կոչվելու արժանի։ Առանձնապէս չեշտում ենք այս վերջին կէտը, որովհետև դա մի առաւելութիւն է, որ մեծ նշանակութիւն ունի «մայրենի լեզուի» դասաւանդութեան համար։

Ներկայ դասագիրքը բաղկացած է չորս բաժիններից։ Առաջինը պարունակում է ընտանեկան կեանքից վերցրած բազմազան բարոյակրթական յօդուածներ՝ արձակ և բանաստեղծական։ Երկրորդում կենդանիների կեանքն է

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՀԱՍՏԱՏՈՒՆ ԱՊԱԳԱՆ
(Ծառայողի տետրակից)

Գիւղից քիչ վերև աղբիւրն է գտնվում. ճանապարհս այնտեղով էր. աղբիւրի կողքին նստած, հրճուանքով ձեռներս էի խաղացնում նրա անմահական ջրերում և այնքան զբաղված էի, որ չէի նկատել, թէ ինչպէս մեր գիւղացի աղջիկներից մէկը կուժն ուսին եկել, կանգնել է, ու չէ համարձակվում կուժը ջրի տակ դնել։ Գլուխս բարձրացրի և հասկացայ, որ այդ օրն ինձ վիճակված է գեղեցկութիւններ միայն տեսնել։ Այդ աղջիկը մի երկու քայլ ինձանից հեռու կանգնած, ամօթխածութեամբ սպասում էր իմ հեռանալուս. բայց ես տեսայ նրան և ձեռքս մնաց ջրումը, այլ ես մոռացայ խաղալը և մտածեցի, որ դա ջրից դուրս եկած յաւերժահարս է, թէև գիտէի, որ դա մեր գիւղացի Սօնան է։ Ակամայից նրան նայեցի երկա՜ր—երկա՜ր, մինչև որ նա ամօթից ցած գցեց աչքերը, և ներկայ եղայ մի աւելորդ գեղեցկութեան. երբէք երկինքն այնքան պերճանքով չէր շառագունել արշալոյսին, ինչպէս նրա թշերը. երբէք ծովերն այնքան խոր չեն եղել, որքան նրա աչքերը։ Եւ ես սիրեցի նրան ոչ թէ նրա համար, որ նա աղջիկ էր, այլ, որ նա մարմնացած գեղեցկութիւն էր, որին կարելի էր ունենալ, շոյել, գուրգուրել։

—Մենակ չես վախենում, ջուրն ես գալիս,—նրան անախորժ դրութիւնից հանելու համար ասացի ես։

—Գիւղը մօտիկ է. հիմա բոլորը կը գան ջրի,—մրմնջաց նա, մրմնջիւն, որ աղբիւրի խոխոջիւնին նմանեցրի։

Տնայնելով ամաչող գեղեցկութիւնը, հեռացայ աղբիւրից, սակայն բոլորովին վերափոխված, ոտանց այլ և այլութեան վերադառնալ գիւղը, դէպի մերձաւորներս ունեցած մարդկային պարտականութիւններս գէթ մի մասը կատարելու և ամուսնանալ։

—Միքայէլ,—ասացի ես, ընկերոջս տեսնելուն պէս, որ պատրաստվում էր թէյ խմելու,—Միքայէլ, ես աղբիւրի մօտ տեսայ Սօնային և հաւանեցի։

—Ուռա՜,—գոռաց Միքայէլը.—հաւանեցիր և լաւ էլ արիր, ե՞րբ ենք նշանում։

—Երբ որ ուզում էք. այո՛, պէտք է տեղափոխվեմ գիւղը, և ամուսնանամ։

Միքայէլը վեր թռաւ տեղից, գրկեց ինձ, մենք համբուրվեցինք.—կոկորդս սեղմվեց. ես արտասվել էի ցանկանում, ինքս էլ չը հասկանալով թէ ինչու։

—Երանի թէ մեր միւս ընկերներն էլ հետևէին մեզ,—քիչ յետոյ ասաց Միքայէլը.—նրանք խնդիրը սխալ են ըմբռնել. գիւղի պահանջները քիչ են. գիւղը անհամեմատ կրճատում է մեր պահանջները, դրա փոխարէն զարգացնելով սուրբ զգացմունքներ, որոնց անունով ես էլ, դու էլ, մեր ընկերներն էլ երդվում ենք։ Բաւական է, որ փչացած չես և կայծեր կան սրտումդ. համ դու երջանիկ կապրես, համ հարևաններդ։

Երեք օրից յետոյ նշանս օրհնված էր արդէն. ես նշանած էի։ Այժմ պարծենում էի, որ այդպիսի մի սուրբ կոչում ունեմ ինձ վրա, և միայն միտում էր միաժամանակ վերադառնալ Բաղախանի, մի քանի բուբլի խնայել ու բոլորովին վերահաստատվել գիւղում։

IV

Նստած դէպի Բագու սլացող գնացքի վագոնում, աչքերս փակել էի և մօտիկ անցեալի քաղցր մտապատկերներն էի ուզում արթնացնել իմ յիշողութեանս մէջ. ցինեմատոգրաֆի նման արագութեամբ փոխվում էին պատկերները և ես զգում էի, որ դեռ գիւղումն եմ, այնտեղ եմ ապրում, բոլորից սիրված, բոլորին սիրելիս... Երբ գնացքի սուլիչը ցրվում էր անուրջներս, ես զարմանում էի, թէ ինչպէս է պատահել, որ մինչև այժմ կերակրել եմ ինձ սև հաւակացողութիւններով դէպի գիւղը, գիւղական կեանքն ու աշխատանքը և ինչպէս էր, որ միշտ ինձ ներշնչում էի, թէ ես այնտեղ հեղինակութիւն ունենալու համար հրամայող միայն պէտք է լինեմ և ոչ թէ աշխատող մշակ։

Ես կրկին Բալախանի էի. նոյն վիշկաները, նոյն ծուխն ու մուխը, նոյն մռայլ դէմքերը, սովալլուկ ծառայողների նոյն պարապ մնացած լեզէօնները... Ընկերներիցս մի քանիսը եկան մօտս, ես նկարագրեցի տեսածս ու լսածս և վճիռս հաղորդեցի. նրանք էլ արդէն որոշել էին մի կամ երկու ամսից յետոյ ընդ միշտ թողնել Բալախանին, մի և նոյն ժամանակ յայտնեցին, որ մեր ընդունակ ընկերներից մէկն էլ, Յովսէփը, արդէն ամիս ու կէս է, որ գիւղումն է։ Ուրախացայ այդ բարի լուրը լսելով. առանց ուշացնելու մի նամակ գրեցի Յովսէփին դէպի գիւղն ունեցած սէրս—նոր մաքերս նրան՝ յայտնելով ու խնդրելով, որ էլ դէպի Բալախանի երես չը թեքէ, որովհետև Բալախանին մեզ կարօտութիւն չունի, պաշտօն գտնելը հեշտ չէ, խնդրողները շատ են, և վերջապէս՝ պաշտօնում եղած ժամանակս էլ ոչինչի չը տիրացանք, բացի այն, որ մեր ամենասուրբ ձգտումները ոտնահարեցինք։

Մի ամսից յետոյ միայն ստացայ նամակիս պատասխանը։

«Ես ձանձրացել եմ,—գրում էր նա,—փորձեցի աշխատել, չը կարողացայ, անընդունակ գտնվեցայ. փորձեցի կարդալ գիւղացիների համար, չաջողվեց. բնութիւնը գեղեցիկ է, բայց ինձ յաւիտեան զբաղել ու կերակրել չէ կարող. ճիշդ է, մերոնք ունևոր են, բայց պարապ նստել ու նրանց բերանն ուտել, ձրիակերութիւն է. հեռու մի քիչ ունեմ, սակայն գործադրել չէ լինում. ինչ անեմ. խղճուկ «գիւղական վարժապետ» դառնամ, շատ քիչ բան կարող եմ անել։ Երկրագործ դառնալուց հեռու եմ, որովհետև, ինկապէս, ինչպէս դու էիր մի ժամանակ ասում, անհնար է օսլայած շապիկը դէն շպրտելը. դրանով ինձ իմ արժանապատուութիւնից ընկած կը համարէի, և ունեցած ձեռնհասութիւնս կորցրած, մտադիր եմ նորից գալ Բալախանի, նորից ծառայել։ Նախ քան գալս, թէև համաձայն չեմ քո դէպի գիւղն ունեցած «նոր» հայեացքներիդ, այնուամենայնիւ՝ խնդրում եմ խորհուրդդ. ինչ անեմ...»։

Այդ նամակն ինձ անկեղծ վիշտ պատճառեց. կարծեցի, որ մի սրբութիւն է հայհոյվում, և զարմացայ թէ ինչպէս է, որ Յովսէփը երկար ժամանակեայ բացակայութիւնից յետոյ գիւղն է գնացել և չէ կարողացել սիրել նրան, հիանալ գիւղական կեանքի պարզութեամբ, նրա առաւելութիւններով և չէ իշխել «կրախմալը» հանելու։

«Զեմ իմանում ինչպէս պատասխանել նամակիդ, ինչպիսի խորհուրդներ տալ,—գրեցի նրան.—եթէ տարվայ ամենալաւ երեք ամիսներն այդտեղ անցկացնելուց յետոյ քիչ ձանձրացած ես զգում, ապա այսուհետև բոլորովին անտանելի կը լինի քեզ համար, որովհետև աշնանը լինելիք անձրևը, ցեխը, մէգը այնքան էլ գեղեցկութիւններ չեն պարունակում իրանց մէջ, որպէս զի կարողանային օտարողներին գիւղումը պահել. սիրող եմ ասում, որովհետև նամակիցդ երևում է, որ դու գիւղ գնա-

պատկերացրած մանրիկ ու դիւրըմբռնելի յօդուածներով։ Երրորդը պարունակում է տարվայ եղանակների, բնութեան երևոյթների և գիւղական կեանքի նկարագրութիւններ, իսկ չորրորդը՝ վեց հեքիաթներ և զրոյցներ, որոնցից երեքը հեղինակինն են, իսկ միւս երեքը՝ Յովհաննէս Թումանեանցինը—«Սասունցի Դաւթի քաջագործութիւնը», Գ. Աստուածատրեանինը «Երկու հսկայ» և Յարութիւն Թումանեանինը «Ամիրան»։

Առհասարակ գրքի յօդուածների ամենամեծ մասը պատկանում է իր՝ պ. Աղայեանի գրչին, որի գրաւիչ առանձնայատկութիւնները վաղուց արդէն յայտնի են հայ ընթերցողներին։

Ահա այդ բոլորն աչքի առաջ ունենալով, պէտք է ցանկալ, որ մեր ալեզարդ մանկավարժի այս դասագիրքը ընդունելութիւն գտնէ թէ ընտանիքներում՝ ընտանեկան դաստիարակութեան մէջ իր դերը կատարելու և թէ դպրոցներում, մանաւանդ որ ռուսաց պատշաճաւոր իշխանութեան կողմից էլ թոյլատրված է գործածութեան համար։

Սլաք

—

Նոր ստացված գրքեր.—Mars. «Ինչպէս ամուսնացայ»—կաղանդի զրոյց. 37 եր. գինը 10 կ., Ա. Արաբաջեան «Տարրական քերականութիւն հայոց աշխարհաբար լեզուի», մասն առաջին, 54 եր. գինը 25 կ., հրատարակութիւն «Թարօն» հանդէսի, «Լիակատար ցանկ պիեսների», 19 եր. գինը 50 կ., Վ. Լունկեվիչ «Կեանքը ծովերի խորքում» թարգմ. Ս. Մալխասեանի, հրատ. Գ. Գալստեանի, 96 եր. 50 պատկերով, գինը 30 կոպէկ։ Շահան Սիմօն. «Ս. Պատարագի երգեցողութիւն»։ 64 եր. գինը 20 կ., Շահէն Սիմօն «Ուղեցոյց տարրական ձայնագրութեան» 63 եր. գինը 40 կ., Ժորժ Մօրէ «Տրիլբի» դրամա, թարգ. Լ. Մելիք-Ադամեան, հրատ. Գ. Կալստեանի 64 եր. գինը 25 կ., „Отчетъ о дѣйствіяхъ главн. тифл. комитета по оказ. помощи пострадавшимъ отъ землетрясенія“, Գնունի—Մարիմ. «Շեկ.» գեղարուեստական ալբոմ, բ. պրակ» 10 նկար, գինը 1 ր. 50 կոպէկ։

ՆԱՄԱԿ ՍԱԲՈՒՆՋԻՒՑ

—

Օգոստոսի 21-ին

«Սպառողների ընկերութեան» կամ ինչպէս ժողովրդի մէջ արդէն տերմին է դարձած, «հասարակական խանութի» կարիքը զգացվում է մեր ժողովրդի մէջ։ Գիւղական խանութպանները երկնային, թէ կուզէք, տարտարոսի աղէտներից էլ շատ են փնտռում ճարը կորած գիւղացուն։ Վերցնենք կարկուտը, նոյն իսկ մորեխը. ճիշտ է, դրանք շատ են փնտռում խեղճ գիւղացուն, բայց մխիթարականը այս է, որ դրանք գոնէ երբեմնակի են մուտք գործում նրա ձեռքից հացը խլելու։ Գիւղացու ամենամեծ աղէտը՝ նրա արիւն քրտինք ծծողը գիւղական խանութպանն է, որ տըզրուկի պէս նրանից կպած՝ մշտական ծծում է արիւնը, ծծում ու արունաքամ անելով մի զոյգ արեխ ու մի կոպիտ մահակ ձեռքը տալիս, աշխարհի ժխորի մէջ ուղարկում։ Գնում է գիւղացին դէպի արդիւնաբերական կենտրոնները, բայց նա՝ այդ տգէտը, այդ անուսը, գոյութեան կռուի անընդունակը ինչ պիտի կարողանայ անել, թէկուզ Բագւում, որ կարողանայ իր օրականը վաստակել, ընտանիքը պահել ու նոյն իսկ իրան քարէքար գցող խանութպանին գոհացում տալ—վճարել նրա անտանելի տոկոսները։

Օրինակով ասենք։ Մեր Բռնակոթ գիւղում 1888 թւից բուն են դրել երկու խանութպաններ։ Շատ լաւ յիշում եմ, որ դրանց իւրաքանչիւրի դրամագլուխը 30—40 րուբլուց դէնը չէր անցնում, իսկ այժմ գրպաններում 15—20 հազար րուբլու շնչըղնգոցի ձայն է գալիս, դեռ չը հաշւած փառաւոր ուտել-խմելները, իւրացրած կալուածները և այլն և այլն։ Ինչու այդպէս չը լինէին, քանի որ շաքարի ֆունտը ծախում են 35 կ., հասարակ չիթը 40 կ., աւելացրէք դրա վրա հաշիւների զեղծումը և որ սոսկալին է՝ ապառիկ ծախսած դէպքում անհաւատալի տոկոսների բարդումը։ Դեռ այդ չէ դրանց ամբողջը,—մեր խանութպանները մի և նոյն ժամանակ և փող տոկոսով տալով են պարապում։ Թէ ինչ անհեթեթ տոկոսներ են դրանք, շատերից մի օրինակ։ Բունեաթենց Մառին, աղքատ ու յետ ընկած մի մարդ, 1878 թ. մի զոյգ արեխի կաշի է առնում Յ. Մ.—Յ.-ից, և ինչ էք կարծում, այս տարի այդ արեխը իր տոկոսներով հասել էր 45 րուբլու։ Տրեխի արժէքն էր 30 կոպէկ։ Մեր գիւղի այս երկու խանութպան—վաշխառուները միջին թւով վեցամսական տոկոս առնում են 55—75 րուբլի, դեռ չը հաշւած բնական տոկոսները, այսինքն ձրի աշխատանքը։

Ահա այս չարիքը աչքի առաջ բերելով, ժամանակ է, որ այդ մեզ ճնշողների բիրտ չըղթաները դէն շպրտենք։ Այս չարիքի առաջն առնելու միակ ու կարճ ճանապարհն է ունենալ սեփական խանութ, «հասարակական խանութ», որպիսին շատ տեղերում կայ, օրինակ հէնց մեր հարեւան Մեղրի գիւղում։ Տնտեսական նեղ դրութիւնը այդ գիւղին ստիպել է դիմել այդ միջոցին, որով և որոշ չափով իր բարեբախտութիւնը ստանում է։ Թող մեր երիտասարդութիւնը եա, որտեղ և լինի դա, Մեղրու պէս միանայ ու իր տնտեսական դրութիւնը բարւոքելու համար այս հանրօգուտ գործը գլուխ բերէ։ Ես նախաձեռնողի դերը ստանձնելով, խնդրում եմ մեր գիւղի երիտասարդութեան գործակցութիւնը։

Ա. Աղոնց

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

«Кавказъ» պաշտօնական լրագրում կարդում ենք հետևեալը. «Երէկ, օգոստոսի 29-ին, առաւօտեան 9 ժամին, Գանձակում, քաղաքի ծայրին, զանգի ձայնի հրաւէրով, հայոց եկեղեցու մօտ հաւաքվեցին մի քանի հազար հայեր՝ նպատակ ունենալով բողոքել հայ-լուսաւորչական եկեղեցու կալուածները արքունի վարչութեան յանձնելու դէմ և պահանջելու բարձրագոյն դիմադրութիւն այդ օրէնքի իրագործման դէմ։ Համոզումները և ցրվելու պահանջները աջողութիւն չունեցան. ամբոխը, քարեր գցելով, յետ մղեց ոստիկանութեան և ոստիկանական պահապաններին դէպի միւս եկեղեցին, որ գտնվում է քաղաքի կենտրոնում։ Ցրվելու երկրորդ պահանջին ամբոխը նորից պատասխանեց քարեր գցելով։ Այդ ժամանակ վրա հասան կանչված զօրքերը։ Ամբոխը ցրվելու երրորդ փորձից յետոյ՝ ձիաւոր պահապանների և քաղաքային ոստիկանների վրա կարկտի նման թափվեցին քարեր և ատրճանակի հարուածներ, որոնցով վիրաւորվեցին մի ոստիկանական պահապան, մի քաղաքային ոստիկան և մի զինւոր ասլանդուզեան պահեստի բատալիոնից։ Այդ ժամանակ զօրքերը կրակ բացին և ամբոխը անյապաղ ցրվեց։ Առ այժմ յայտնի է, որ սպանված են 7 և վիրաւորված են 27 հոգի»։

—

Հրատարակված է կառավարչական հետևեալ հրամանը. «Ալէքսանդրոպոլ-Երևանեան երկաթուղային գիծը շարունակելու համար Ուլուխանլու կայարանից մինչև Ջուլֆայի մօտ գտնվող մաքսային պահակատունը անհրաժեշտ համարվեց գրաւել մօտ մի հազար երեք հարիւր եօթանասուն դեսեատին հող Երևանի, Շարուր-Դարալագեազի և Նախիջևանի գաւառներում։ Այս պատճառով հրամայվում է վերցնել այդ հողերը սեփականատէրերից և նրանց վարձատրութեան վերաբերմամբ վարվել պետութեան օրէնքների համաձայն»։

—

Վերջերս հրատարակված նոր կանոններով յունարէն լեզուի դասատուութիւնը գիմնազիաներում ցանկացողների համար կը սկսվի հինգերորդ դասարանից։ Մի քանի գիմնազիաներում, ինչպէս, օրինակ, Նիժնի-Նովգորոդի գիմնազիայում, հինգերորդ դասարանի երկու բաժանմունքներում եւ յունարէն լեզու ուսումնասիրելու ոչ մի ցանկացող չը գտնվեց։

—

Մեզ խնդրում են հաղորդել, որ այսօր, կիրակի, օգոստոսի 31-ին, Թիֆլիսի հակա-ալկօհօլական ընկերութեան Հաւլաբարի բաժանմունքի թատրոնում, հայ թատերասէրները, մասնակցութեամբ դերասանուհի տիկ. Զարէլի, դերասաններ՝ Ամօ-Խարազեանի և Միրզոյեանի, կը տան հանրամատչելի ներկայացում։ Կը ներկայացնեն ժողովրդի խնդրանօք երկրորդ անգամ «Թուղթ խաղացողի կեանքը» դրաման։ Սկիզբն է 8 ժամին երեկոյեան։

—

«Մշակի» ներկայ համարի հետ ուղարկում ենք մեր բոլոր բաժանորդներին «Առողջապահական թերթի» յայտարարութիւնը։

—

ՄԵՐՎԻՑ մեզ գրում են. «Երկար ժամանակ է, որ այստեղ տարածված է աչքացաւը թէ հասակաւորների և թէ փոքրերի մէջ»։

—

Բօրչալուի գաւառի ՂԱՄՇԳՈՒՏ գիւղից մեզ գրում են. «Մշակ»-ի № 186 մէջ տպված էր սպանութեան մի լուր, որի մէջ մի սխալ է մտել։ Սպանողը ոչ թէ Դանիէլ, այլ Անտօն Կախեանցն է»։

—

ՄԵՐՎԻՑ մեզ գրում են. «Մերվի շրջականերում, ուր վերջին տարիները հացի բերքը սակաւ էր լինում, այս տարի շատ լաւ է. միւս պտուղներն էլ առատ են։ Բազարում ցորենը ծախվում է պուդը 1 ր., գարին 60 կ., բուղը շատ սակաւ է, 16 րուբլով է ծախվում։ Բամբակի բերքը շատ լաւ է այս տարի. նորնոր սկսել են հաւաքել։ Թէ տեղական և թէ Ռուսաստանի վաճառականները պատրաստութիւն են տեսնում բամբակ առնելու համար, մեծ մրցում կայ իրար մէջ։ Այստեղ մեծ քանակութեամբ բամբակի, քունջութի, և արևածաղիկային իւղ է ծախվում, որովհետև թիւրքմենները գլխաւորապէս այդ իւղերից են բանեցնում»։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԻՆՉ Է ԿԱՏԱՐՎՈՒՄ ՄԱԿԵԴՈՆԻԱՅՈՒՄ

—

Թիւրքական ճգնաժամը.—Օրեր ու շաբաթներ անցնում են միմեանց յետևից, բայց Մակեդոնիան չէ խաղաղվում Թիւրքիայի տագնապալի դրութիւնը չէ վերանում։ Ահա թէ այդ դրութիւնը ինչ գոյներով է նկարագրում «С. Пет. Вѣд.» կ. Պօլսի թղթակիցը.

—Կ. Պօլսում, ասում է նա, վտանգաւոր է «Մակեդոնիա» բառը արտասանել. դրա փոխարէն ամենքը ասում են՝ «այնտեղ»։ Եւ այդ «այնտեղից» հասկացվում է ամեն ինչ։ Քաղաքից դուրս գալը շատ դժուար է։ «Թեզքերէ» ձեռք բերելու համար պէտք է ունենալ ուժեղ պրօտեկցիա և միայն եռանդուն ջանքերի շնորհիւ կարելի է գործը աջողեցնել։ Թիւրքիան ինչ որ ունէր ուղարկել է Մակեդոնիա և Բուլղարիայի սահմանագլուխը... ծանր դրութիւն է, մանաւանդ որ զօրքը բոլորովին զուրկ է կարգապահութիւնից։ Թիւրք զինւորները հետզ-

---

ցել ես ոչ թէ մաքառելու խոչընդոտների դէմ և այդ տեղ հաստատվել, այլ հեռուից-հեռու նայել, թէ ինչ են անում մարդիկ գիւղում ու վերադառնալ։

«Եթէ դու ինձ հետ չես համաձայնում իմ դէպի գիւղն ունեցած «նոր» հասկացողութիւնների վերաբերմամբ, ինձ այդ տարօրինակ չէ թւում։ Մեր հայեացքների մէջ այժմ էական տարբերութիւն կայ. մինչդեռ դու ձգտում ես նորից Բալախանի գալու, ես, ընդհակառակը, ձգտում եմ շատ շուտ գիւղ վերադառնալ, որովհետև զգում եմ, որ Բագու-Բալախանին, բացի ինձ ժամանակաւորապէս շոյելուց՝ ուրիշ ոչինչ չէին տալու. ես զգում եմ, որ երկու, երեք, հինգ տարուց յետոյ՝ գոյութեան կռւում անշուշտ տեղի պիտի տամ աւելի լաւ զէնքերով ասպարէզ դուրս եկողների առաջ։ Նշանները երևում են. բարձրագոյն կրթութիւն ստացած մասնագէտների թիւն արագութեամբ աճում է այստեղ, ուրեմն և աճում է պաշտօն խնդրողների և ռոճիկ էժանացնողների թիւը, մէկ՝ մէկ էլ, որ գլխաւորներից է, հանքերը և նրա հետ կապված ուրիշ շատ ձեռնարկութիւններ տէրերի ձեռքն են անցնում և գրեթէ անցել, պրծել են։ Իսկ այդ ինչ է նշանակում. այն, որ ժամանակով մեզ բաժին կը մնան այստեղ այսպէս կոչված՝ սև պաշտօններ, այդ էլ դեռ կասկածելի է։

«Իդէալը, գաղափարը մի կողմ դնելով, ես ասում եմ,—զուտ իմ անձնական շահերի տեսակէտից, ինձ հարկաւոր է կապվել հողի հետ. եթէ դու ես գիւղի հետ կապվելու անհրաժեշտութիւնն ըմբռնած լինէիր, անշուշտ ինձ հետ կը համաձայնէիր. բայց դու, ինչպէս երևում է, այդ կարիքը դեռ չես ունեցել, գիւղն ընդունել ես միայն իբրև մի գեղեցիկ տեղ, ուր բնութիւնն անաղարտ է մնացել և ուր կարելի է մի առժամանակ բանաստեղծական օրեր վայելել։ Իսկ Միքայէլը, ես և մեր ընկերներից—շատերը չեմ ասում,—մի քանիսը ուրիշ տեսակ ենք նայում խնդրին. մենք մտածում ենք.—եթէ չենք ուզում կուլ գնալ կեանքի փոթորիկներում առանց «փայլուն գիծ» թողնելու մեր յետևից, ապա՝ գիւղը, գիւղը. և շուտով կիրագործենք, որովհետև մեզ համար այդ է ապագայի միակ և հաւանական ճանապարհը, որ տանում է դէպի հաւանական փրկութիւն։ Երգում ես «Հայրենի հողը».—վերադառնալով հայրենի հողի վրա, նրանք ստանում են անցեալ գանձերը և հաւատ՝ դէպի ապագան»։ Հաւատ դէպի ապագան.—մեզ այդ է հարկաւոր։

«Դու գաղափարի մարդ ես, որովհետև մեզ հետ միասին միշտ նրա անունից էիր խօսում. այժմ ինձ շատ զարմացրեց, երբ դու գիւղական ուսուցիչ կոչումը հեգնել էիր չակերտներով։ Եթէ դու ուզում ես գաղափարին ծառայել, եթէ ուզում ես ունենալ մի օրթազան կոչում, ապա եղիր գիւղական ուսուցիչ, որի իրաւունքն ունես ձեռք բերած։ Ուրիշ ասելիք չունեմ և դժուարանում էլ եմ, որովհետև երկար տարիների ընկերութիւնից յետոյ այժմ ինձ թւում է, որ քեզ շատ մօտիկուց չեմ ճանաչում, պայմաններդ ինձ անծանօթ են.—հոգեկան պահանջներդ, փառասիրական ձգտումներդ, տոկունութիւնդ, ֆիզիքականդ—այդ բոլորն ի նկատի պէտք է ունենալ։ Նամակս վերջացնելով, ասում եմ. շուտով կը տեղափոխվեմ գիւղը. դու էլ մնայ, թէկուզ մի շարք զոհաբերութիւններով։ Ախր ուրիշ բան է, եթէ այստեղ մենք մարդավարի ապրէինք, և մեր պարտականութիւնների հէնց մի հազարերորդը կարողանայինք կատարել. բայց տասնեակ տարիներն արդէն ապացոյց են, որ մենք այստեղ միայն շնչաւորներ ենք, բայց երբէք մարդիկ»։

—

Բայքայված առողջութիւնս վերականգնելու համար բժշկի խորհրդով Շուշի էի գնացել. այդտեղ ընկերներ շատ ունէի, որոնք ամառվայ արձակուրդներին այս ու այն կողմից հաւաքվել էին. բայց ես հոգով-սրտով ցանկանում էի տեսնել իմ այն ընկերներին, որոնց հետ միասին գիւղ վերադառնալ էինք ծրագրել, ու նրանք վերադարձել էին, իսկ ես քաջութիւն չէի ունեցել, այլ մնացել էի՝ թոքախտ ստանալու համար։ Երկու շաբաթվայ չափ կար, որ արդէն Շուշի էի։ Մի օր առաւօտեան ժամը 10-ին յանկարծ դուռս բացվեց և ներս մտաւ մի պնդակազմ երիտասարդ, արեւառ դէմքով և ժպտուն երեսով։

—Եղիշ, այդ դու ես, հազիւ ճանաչեցի.—կանչեցի ես, Եղիշէին ճանաչելով,—այդ ինչ ես դառել, եղբայր, մեծացած ես երևում աչքիս։

Մենք համբուրվեցինք, թէև նրան զգուշացրի, որ հիւանդ եմ, չարժէ համբուրվել։

—Շատ ուրախ եմ, որ այդքան առողջ ես... իսկ ինձ ինչպէս տեսնում ես...

—Ուրիշ ինչ կարող էիր ստանալ Բալախանուց,—վշտացած ասաց նա.—ինչ անեմ, ինչու չը լսեցիր մեր խորհուրդը. դեռ նամակներով էլ ջոկ խնդրեցի, որ մնաս գիւղում, բայց չը մնացիր։

—Է՜, ասա տեսնեմ. ինչ էք արել. շուտ հաշտվեցիր նոր դրութեանդ հետ։

—Սկզբում աշխատանքից բաւականին դժուարութիւններ կրեցի. ձեռներս կոշտացան, դէմքս սևացաւ, բայց դրա փոխարէն այժմ կարող եմ Միքայէլի նման կրծքիս խփել և—պողպատ է, պողպատ,—կանչել, ու կնոջս ու փոքրիկիս առողջութեամբ պարծենալ. ախր մի փոքրիկ Գուրգէն էլ ունեմ... Ապրում եմ՝ ինչպէս մարդ, ես իմ տէրն եմ, աշխատում եմ շատ, այգիս եմ մշակում, դաշտերը հերկում և երեկոյեան տուն վերադառնալուց մտածում, որ աւելի քիչ եմ գործում, քան թէ ծառայութեանս միջոցին՝ գործատէրիս համար։ Հասարակութիւնը սիրում և յարգում է մեզ, որովհետև նրան պաշտպանում ենք շատ մանր ու մեծ չարիքներից. ոգևորութեամբ կռւում ենք տգիտութեան դէմ, կարդում ենք, գիւղացիների հասկացողութիւնների մէջ արդէն ճեղքեր ենք բաց արել, և հաւատացած եմ, որ այնտեղով անշուշտ լոյսի ճառագայթներ կը մտնեն։ Կան և տառողներ գիւղում, բայց նրանք ույժ չունեն, հասարակութիւնը ճանաչել է իր օգուտը և նա մեզ հետ է։ Անձնական օրինակով մի քանի անպէտք ճանապարհներ պիտանի ենք դարձրել՝ լայնացնելով ու հարթելով։ Շուշուց մեր ծանօթ գիւղատնտեսներից մէկին մի քանի անգամ քաշ ենք տուել գիւղը և նա զանազան հիւանդութիւնների մասին խօսել է գիւղացիների հետ. և որ ամենամխիթարականն է, հարեւան երկու գիւղերն էլ մեզնից օրինակ են վերցրել, ճանապարհներ են շինում, աւազաններ են սարքում, նեղն ընկած ժամանակ՝ մեր խորհրդին դիմելով։ Այլ ես պաղպաղակի, ֆիլէյ-ստեյքի, զանազան տապակածների կարիք չունենք. գիւղն ինքը կրճատել է մեր պահանջները. շաղգամն ու փիփերտը, կաթն ու մածունը նոյնքան ախորժակով ենք ուտում, որքան այն տարօրինակ անուններով կերակուրները. մեր ձեռքով շինած գինին մեր շամպանիան է, անմահական ջրերը՝ մեր պօրտվէյնը։ Եւ մենք գոհ ենք, մենք երջանիկ ենք, որովհետև մեզ համար ստեղծել ենք հաստատուն ապագայ»։

Մ. Տէր-Դանիէլեան

հետէ աւելի ու աւելի ընկնում են հոգով, իսկ ապստամբներն ընդհակառակը անվերջ հերոսու-թիւններ կատարում։

Ապստամբները խնայում են գերիներին և դրանով ցոյց տալիս իրանց մեծահոգութիւնը։ Եթէ ճիշտ է գոնէ կէսը այն բոլորի, ինչ որ պատմում են այստեղ, այն ժամանակ պէտք է կրկնել, թէ իսկապէս տրագիկական է Թիւր-քիայի վիճակը, ծանր է Թիւրքական ճգնա-ժամը»։

—

Թիւրք հայրենասէրի կարծիքը.—Մակեդոնիայի անցքերը առաջ են քաշել Թիւրքերի մոլեռան-դութիւնն ու հայրենասիրութիւնը ցաւակցու-թեան հետ միացած։ Ահա մի այդպիսի դառն ցաւակցութիւն է արտայայտում մի բարձր-աստիճան Թիւրքի խօսակցութիւնը ռուս թղթ-թակցի հետ։

—Ճիշտ է արդեօք, որ Թիւրք զինւորները փախչում են կռւի դաշտից, հարցնում է թղթ-թակիցը.—Այո, պատասխանում է Թիւրք պաշ-տօնեան և ծանր հառաչում... Նրա կարծիքով պատերազմը Թիւրքիայի համար կատարեալ կորուստ կը լինի թէ յաղթութեան և թէ պար-տութեան դէպքում։ Դուք հարցնում էք, թէ արդեօք փախչում են Թիւրք զինւորները։ Ին-չու չը պէտք է փախչեն, ինչու համար մեռնեն։ Ոչ մի տեղ կարգապահութիւն չը կայ։ Անիծ-ված գեաուրները խլել են մեր քաջութիւնը և այնպէս են վախեցրել զինւորներին, որ նրանք չեն ուզում այլ ևս կռւել։ Բայց այդ դեռ քիչ է. մակեդոնացիներին օգնում են Բօլգարիան և [illegible] գիտերը, այլ նոյն իսկ կառավարութիւնը հաց չէ տալիս։ [illegible] Դժբաղդ են Թիւրքերը, Դժբաղդ է մեր կառավարու-թիւնը իր ներքին գործերով»...

—

Բօլգարիայի անելիքը. —«С. Пет. Вѣдомости» լրագրի Կ. Պօլսի թղթակիցը խօսակ-ցութիւն ունէր բօլգարական մինիստր-նախա-գահ Գենեւ Պետրովի հետ, որը ի միջի այլոց ասաց.

«Ռուսաց նաւատորմի Թիւրքական ափերին մօտենալը քաղաքական նշանակութիւն ունէր Կ. Պօլսում, բայց մակեդոնական շարժման վրա այդ [illegible] այն ազդեցութիւնը չունեցաւ, ինչպիսին կա-րելի էր սպասել։ Ռուսական նաւատորմի Ծիւրքաց ջրերն ուղարկելը մակեդոնացիները իրանց կերպ հասկացան։ Նրանք երևակայեցին, թէ նաւատորմը ուղարկվում է Թիւրքիայի հետ պատերազմելու և մակեդոնացիներին օգնելու համար։ Այդ պատճառով հէնց որ նաւատորմը երևաց Սև ծովի արևմտեան ափի մօտ, մինչև այդ ժամանակ ապստամբական գիրք բռնող և հանգիստ տեղերում բռնկվեց ընդհանուր ապս-տամբութիւն։ Ադրիանօպոլի վիլայէթը իսկոյն գլուխ բարձրացրեց իր սահմանակից տեղերի հետ միասին, և ապստամբները երկու տեղե-րում բօլգար-Թիւրքական սահմանի գծով ոչնչացրին Թիւրքաց պահակախմբերը մօտ 40 կիլօմէտր տարածութեան վրա։ Այդպիսով, եր-կու տեղերում Թիւրքաց սահմանը առանց պաշտպանութեան մնաց»։

Այն հարցին, թէ ինչ դրութեան մէջ են Բօլ-գարիայի ներքին գործերը, Պետրով ասաց.

«Մենք բուռն առ բուռն թուլանում ենք։ Մա-կեդոնացիների կողմն են ամենքը։ Ինչպէս կա-րող է կառավարութիւնը չը թոյլ տալ մակե-դոնացիների ժողովները, երբ բոլոր բնակիչ-ները, զինւորները, սպաները, մի խօսքով բոլորը մակեդոնացիների կողմն են։ Եւրոպան չէ կամենում, որ Բօլգարիան պատերազմ յայ-տարարէ Թիւրքիային։ Եւրոպան կամենում է, որ մենք ճնշենք մակեդոնացիների կազմակեր-պութիւնը Բօլգարիայի ներսում, բայց Եւրո-պան չէ ուզում գիտենալ և չը գիտէ, թէ ար-դեօք կարող ենք մենք այդ բանն անել, կարող ենք մենք ամբողջ ժողովրդի դէմ գնալ։ Շուտ, շատ շուտ կը հասնի ժամը, երբ ժողովուրդը և զօրքը կը պահանջեն պատերազմ, և մենք ստիպված կը լինենք կատարելու ժողովրդի կամքը, այլապէս մեզ սպառնում է ներքին ապստամբութիւն։ Եւ վերջապէս չէ որ Մակե-դոնիայի ապստամբութիւնը ազդեցութիւն է գործում Բօլգարիայի տնտեսական դրութեան վրա։ Մակեդոնիան մեր միակ արտաքին շու-կան է։ Մինչև որ շարունակվում է պատե-րազմը, մեր արդիւնքները չեն վաճառվում, մեր ազգարնակութիւնը աղքատանում է։ Երբ պատերազմի մասին լուր տարածվեց, մեր սահմանագծային ազգաբնակութիւնը շուտով չնչին գնով սկսեց ծախել իր ցորենը և գոյքը, և մենք տեղային ջանք գործ դրինք նրան հանգստացնելու և կանգնեցնելու համար։ Ես խօսք տւեցի, որ չեմ պաշտպանի ապստամ-բութիւնը, և խօսքս պահում եմ, բայց եթէ գործերն այդպէս կը շարունակվեն, իմ խօսքը անզօր կը լինի։ Մենք ինքներս ցանկանում ենք խաղաղութիւն։ Աղնիւ խօսք եմ տալիս, որ ոչ ես, ոչ կառավարութիւնը, ոչ կուսակ-ցութիւնները չեն մտածում և չեն երազում Մակեդոնիան մեր երկրի հետ միացնելու մա-սին։ Ես անձամբ ցանկանում եմ մինչև անգամ աւելի պակաս, քան ինքնավարութիւնը Մակե-դոնիայի համար։ Մենք կամենում ենք, որ մակեդոնացիները ստանան գոնէ ներքին ապա-հովութիւն Թիւրքաց կամայականութիւնից։ Դա գոյութիւն ունի Թիւրքաց օրէնքներում, բայց ոչ իրականութեան մէջ։ Մեզ ինքներս էլ հարկաւոր է խաղաղութիւն, և մեր Բօլգարիան անանկանում է»։

—

Սպառնալիքներ։ — Գերմանական և մա-սամբ աւստրիական մամուլը շարունա-կում է յամառութեամբ յօդուածներ տպել, որոնց մէջ ասում է, որ մակեդոնական ապստամբները դիտաւորութիւն ունեն մի շարք յանդուգն փորձեր կատարել օտար պե-տութիւնների ներկայացուցիչների կեանքի դէմ։ Ի նկատի ունենալով այդ բանը, մակեդո-նական կօմիտէները տարածեցին մի գրու-թիւն, որի միտքը հետեւեալն էր.

«Ոչ ներկայումս, ոչ անցեալում մենք երբէք միտք չենք ունեցել պակասեցնելու ազգաբնա-կութեան յարգանքը դէպի օտար պետութիւն-ների ներկայացուցիչները։ Միմիայն նրանք կարող են տեղեկութիւններ տալ իրանց կա-ռավարութիւններին տեղի ունեցող անցքերի մասին։ Շատ կարելի է, մի քանի հրէշներ ու-ղարկել են սպառնական նամակներ, թէպէտ մենք կարծում ենք, որ հիւպատոսները ստա-ցել են կեղծ նամակներ։

«Վերջապէս, եթէ մենք այն համոզման հասնէինք, որ Եւրոպան կատարեալ ազատու-թիւն է տւել Թիւրքիային ջնջելու մեզ, այն ժամանակ շատ կարելի է մենք կը բռնէինք մի քանի հիւպատոսների, որպէս պատանդներ։ Բայց երբէք ոչ ոքի մօքից չէ անցել նրանց սպա-նել։

«Նոյնպէս բոլորովին սուտ են Աւստրիայում և Գերմանիայում տարածվող այն լուրերը, որ իբր թէ մակեդոնացիները մտածում են կամ մտածում էին սպանել իշխան Ֆէրդինանդին։ Իշխանը, անկասկած, մեծ ժողովրդականութիւն չունի Բօլգարիայում, բայց նա, մանաւանդ վերջին ժամանակներս, բոլորի յարգանքն է վայելում։ Ազգաբնակութեան ոչ մի դասակար-գի մէջ ոչ ոք միտք չէ ունեցել որ և է վնաս հասցնել նրան։ Նա յիրաւի ստացաւ մի քանի սպառնական նամակներ, բայց նրանք ուղարկ-ված էին ըստ երևոյթին կուսակցական պայ-քարի ազդեցութեան տակ և ոչ մի լուրջ նշա-նակութիւն չունեն։ Ամենքը գիտեն, որ իշխա-նին կարելի է վախեցնել։ Եւ այդ բանը ի չարն են գործ դնում. բօլգարական լրագիրներում ասված էր մինչև անգամ, որ այժմեան մի-նիստրութիւնը իշխանութեան կանչվեց սոսամ-բուլովեան կուսակցութեան սպառնալիքների ազդեցութեան տակ»։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Նիշում և Զէմլինում տեղի ունեցած կա-լանաւորութիւններից յետոյ, լոյս տեսաւ սեր-բիական օֆիցէրների երկրորդ շրջաբերականը, որի մէջ ասված է հետեւեալը. «Ներկայ տար-ւայ մայիսի 28-ի գիշերը սերբիական օֆիցէր-ները (Թւած են անունները), իրանց վրա կրե-լով զինւորական կոչումի նշանները, ներ-խուժեցին արքայական պալատը, դաւաճանե-ցին երդման, ի չարը գործածեցին վստահու-թիւնը և բարբարոսաբար սպանեցին Թագա-ւորին և Թագուհուն, որոնց դիակները այլան-դակվեցին և դուրս գցվեցին բակը։ Եթէ այդ օֆիցէրները գոնէ թոյլ հասկացողութիւն ու-նենային ազնւութեան մասին, նրանք այդ չա-րագործութիւնը կատարելուց յետոյ իսկոյն և եթ հրաժարական կը տային, բայց դրանք այդ չարեցին։ Նրանք, ընդհակառակը, այն ժամա-նակից կարողացան ապացուցանել, որ ներ-շնչվում էին անձնական նպատակներով և մին-չև անգամ յանդգնութիւն ունեցան միջամտե-լու վարչութեան գործերում, վիրաւորելու և արհամարհանք ցոյց տալու դէպի բոլոր ազնիւ օֆիցէրները։ Այդպիսի հանգամանքներում սեր-բիական օֆիցէրները իրանց պարտքն են հա-մարում պահանջելու այդ անձանց հեռացումը սերբիական զօրքից։ Դրա մէջն է մեր պարտ-քը Թագաւորի առաջ, հայրենիքի առաջ, ամ-բողջ քաղաքակիրթ աշխարհի առաջ։ Կամ դը-րանք, այդ մարդիկը, որոնք խախտեցին եր-դումը, կը զրկվեն զինւորական համազգեստ կրելու իրաւունքից, կամ թէ մենք բոլորս հրաժարական կը տանք»։

—Զալցբուրգում ներկայումս կարդացվում են դասախօսութիւններ, որ կազմել են գեր-մանական և աւստրիական պրօֆէսօրները որ-պէս բողոք՝ քաղաքում կաթօլիկական համալ-սարան հիմնելու դէմ։ Շնորհիւ բազմաթիւ աչքի ընկնող գիտնականների մասնակցու-թեան, կուրսերը անհագին աջողութիւն ունեն։ Դասախօսութիւնները նուիրված են գլխաւո-րապէս ժամանակակից հարցերին։ Թեմաներ ընտրվում են պատմութեան, սօցիալական քա-ղաքականութեան և փիլիսօփայութեան շրջա-նից։ Կուրսերի բացման ժամանակ գերմանա-կան պատմական գրականութեան նահապետ Թէօդոր Մօմզէն հեռագիր ուղարկեց, որի մէջ իր կատարեալ համակրութիւնն է յայտնում գործին։

—Պալիզի «Siécle» լրագրի խօսքով, արտա-քին գործերի մինիստր Դէլկասէ, մինիստրների վերջին խորհրդում, շատ խօսեց Թիւրքիայի կրիտիքական դրութեան և եւրոպական դիպ-լօմատիայի եռանդոտ միջամտութեան անհրա-ժեշտութեան մասին՝ հանգստութիւնը վերա-կանգնելու համար Մակեդոնիայում։ Պարիզի քաղաքական շրջաններում պտտում են լուրեր, որ Կ. Պօլսում կը գումարվեն մեծ պետու-թիւնների ներկայացուցիչները՝ միահամուռ ջանքերով ճնշում գործ դնելու համար Բ. Դրան վրա։ Պարիզի դիպլօմատիական շրջան-ներում յայտարարում են, որ միայն այդպիսի եռանդոտ միջոցները կարող են վերջապէս հանգստութիւնը վերականգնել Մակեդոնիա-յում։

—«Paris Nouvelles» լրագրի Բելգրադի թղթակցի խօսքով, Պրիզրէնից (Հին Սերբիա) տեղեկութիւն ստացվեց, որ տեղական մութէ-սարիֆը թոյլատրեց իր շրջանի սերբիական եկեղեցիներին զանգահարութիւնը։ Այդ թոյլ-տւութիւնը մինչև այժմ պրէցէդէնտ չէ ունե-ցել Հին-Սերբիայում. Մինչև այժմ սերբերին խիստ արգելված էր զանգահարել իրանց եկե-ղեցիներում։ Մութէսարիֆի թոյլտւութիւնը, որ վերագրում են Պրիզրէնի ռուսական հիւ-պատոսի խորհուրդներին, մեծ զարմանք յա-րուցեց և զայրոյթ առաջացրեց տեղական ալ-բանացիների և Թիւրք ազգաբնակութեան միջև։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՄԱՆՐԱՆԿԱՐ

—

Գիշերվայ մթութեան մէջ ես լսեցի երգի սրտառուչ խօսքերը՝

«Մօրս համբոյրը ես զգացի»

«Բայց ափսոս, որ երազ էր»։

Երգը հնչում էր տարածութեան մէջ և յիշեց-նում տենչանքների և իղձերի մասին։

Ծերացած մօր արցունքը ապաւորվել էր որ-դու սրտում և դէպի ինքն էր քաշում նրան։ Ահա և մայրական զգացմունքը իր անսպառ, բայց մտերմական արտայայտութեամբ՝

«Կուրծքին սեղմեց կարօտագին,

«Աչքերը սրբեց շատ թաց էր.

«Եւ սրտառուչ գնում էին.

«Բայց ափսոս, որ երազ էր։

—

Երգիչը մի հասարակ մարդ էր, մի պան-դուխտ բաղէշցի։ Նա երգում էր ոչ նուրբ և մշակված եղանակով, բայց շատ զգացված սըր-տով։

Նա լռեց, երբ տեսաւ անցորդների. բայց մի քանի ժամանակից յետոյ, երբ մենք հեռա-ցանք, նորից լսվեց նրա ձայնը մելամաղձ հըն-չիւններով։

Կամաց-կամաց ձայնը մարեց և մենք այնքան հեռացանք նրանից, որ այլ ևս նա լսելի չէր մեզ համար։

Վերադարձին մենք դարձեալ տեսանք պան-դուխտին, բայց այս անգամ նա լուռ էր և նայում էր երկնքի աստղերին։

—

Մենք խօսքի բռնվեցինք։ Պանդուխտը բա-ցատրեց, որ նա մեռալով անտէր անօգնական, գուցէ մի բարեբարի, որի շնորհիւ նա սկսեց տուքի կանգնել։

—Ի՞նչ բարերար է, հարցրինք մենք։

—Գտնվեց, ասաց նա, մէկը, որ տւեց ինձ խողանակ և վաքս և ահա այժմ ես ինքս իմ աշխատանքով ապահովում եմ ինձ։ Բայց չը գիտեմ, թէ երբ կարող կը լինեմ իմ մօրը տեսնել։

Եւ պանդուխտը պատմեց մի սրտաշարժ պատմութիւն։ Դա մի հարուստ, բայց մի շարք թշուառութիւնների ենթարկված հա-րուստ ընտանիքի պատմութիւն էր։

—Մնացինք միայն մայրս և ես, բացատրեց նա։ Բայց ես չեմ յուսահատվում. ինձ սպա-սում են իմ մայրը և իմ սիրած Աշխէնը, մեր հարևանի աղջիկը։

Պանդուխտը հաւատով և յոյսով լիքն էր իր ապագայի վերաբերութեամբ։

—Բայց կարօտը ինձ մորմոքում է և սպա-նում, յայտնեց նա։ Ես չեմ յուսահատվում, միայն թէ նրանք էլ չը յուսահատվեն։

—Որտեղ էք սովորել այդ երգը, հարցրի ես։

—Այստեղ, բացատրեց նա, մեր բակում ապ-րող երիտասարդներից։ Նրանք շատ բաներ են երգում, բայց ես ամենից շատ հաւանեցի այդ երգը, նա աւելի էր համապատասխանում իմ տրամադրութեան և զգացմունքներին։

—

Մենք հեռացանք։ Երգը չը կրկնվեց։ Բայց մի քանի ժամանակից յետոյ նորից տեսայ պանդուխտին ճանապարհորդական շորով։

—Ո՞ւր, հարցրի ես։

—Գնում եմ մօրս տեսնելու։

—Եւ Աշխէնին, հետաքրքրվեցի ես։

—Միթէ յիշում էք, հարցրեց նա. գնամ տես-նեմ, ինչ եղան նրանք։

—Գնաք բարև, բարեմաղթեցի։

Վրձին

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

30 օգոստոսի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Մեծ Իշխան Միխայիլ Նիկօ-լաեվիչի առողջական դրութեան մէջ վերջին օրերս առանձին փոփոխութիւններ տեղի չեն ունեցել։ Ինքնազգացումը մի փոքր աւելի լաւ է։

ՈՒԳՐՈՒՄԿ։ Երէկ իններորդ ժամի սկզբին ժամանեց Մեծ Իշխան Թագաժառանգը և սպա-սում էր Կայսերական գնացքին, որ եկաւ ե-րեկոյեան տասը և կէս ժամին։ Նահանգապե-տը մատուցեց Նորին Մեծութեանը աղ ու հաց, իսկ Թագաւոր Կայսրին—ռապօրտ և Վլօ-դավեան գաւառի նկարագրութիւնը։ Նորին Մեծութիւնը բարեհաճեց ողորմածաբար խօ-սակցել նահանգապետի հետ։

ՎԼՕԴԱՎԱ։ Առաւօտեան 9 ժամին Թագաւոր Կայսրը, Թագուհի Կայսրուհին և Մեծ Իշխան Թագաժառանգը, ուղեկցութեամբ պալատի և զինւորական մինիստրների, պալատական կօ-մենդանտի և Վարշավայի գեներալ-նահանգա-պետի ժամանեցին Վլօդավա կայարանը, ուր դիմաւորվեցին իշխանութիւններից և ընդու-նեցին աղ ու հաց Վլօդավա քաղաքի բնակիչ-ներից և Սէդլէցկայի գիւղացիներից։ Սէդլէց-կայա նահանգի ազնւականները չքեղ փունջ մատուցին Թագուհի Կայսրուհուն։ Կայարանից Թագաւոր Կայսրը, Թագուհի Կայսրուհին և Մեծ Իշխան Թագաժառանգը ավտօյով գնա-ցին զօրախաղերը։

ՕՐԵՕԼ։ Ուսանելի հետաքրքրութիւն է նե-րկայացնում գիւղատնտեսական ցուցահանդէ-սում Մեծ Իշխան Թագաժառանգի պավիլօնը, ուր գեղեցիկ կերպով ներկայացված են գիւ-ղատնտեսութեան բոլոր ճիւղերը, սկսելով երկրագործութիւնից և վերջացնելով Նորին Բարձրութեան կալուածքների գործարանական արդիւնքներով։

ՇԱԴՐԻՆՍԿ։ Ցայտնի ճանապարհորդ Երէմ-եով ուղևորվում է Մօնղօլիա՝ արդիւնաբերու-թիւնը և առևտուրը ուսումնասիրելու համար։

ՓԱՐԻԶ։ Կարդօնի գործարանում, Մարսէլ-լում, ծառայողների միջև նոր կասկածելի հի-ւանդացողներ չը կային։ Հիւանդացողներից մինչև այժմ ոչ ոք չէ մեռել։

ՏՈՒԼՕՆ։ Միջերկրական ծովի նաւատորմի հրամանատարը հրաման ընդունեց պատրաստ պահել «Բրէննուս», «Լատուշ», «Տրէվիլ-դիւ-Շօլա» և «Լէվիուս» նաւերը՝ ճանապարհ ընկնե-լու Մակեդոնիա այնտեղի Ֆրանսիական հպա-տակներին պաշտպանելու համար։

ԼՈՆԴՕՆ։ Սաստիկ փոթորիկ կար, տեղա-տարափ անձրևի հետ, ամբողջ Անգլիայի և Իռլանդիական ջրանցքի մէջ։ Նշանաւոր վնաս է հասցրված շինութիւններին և նաւերին։ Հե-ռագրական հաղորդակցութիւնը բոլոր ուղղու-թեամբ ընդհատված է։ Երկաթուղային երթ-ևեկութիւնը կատարվում էր յապաղումներով։

ՎԱՇԻՆԳՏՕՆ։ Պետական դէպարտամէնտը Անգլիայի բողոքն ստացաւ կղզիները գրաւելու դէմ Բօրնէօի ափի մօտ և հրամայեց քննու-թիւն կատարել։

ՉԻԿԱԳՕ։ Այստեղ ապրող մակեդոնացիները կազմում են ֆօնդ, որը պէտք է բօլգարական նախկին պօրուչիկի հրամանատարութեամբ միանայ ապստամբների հետ Մակեդոնիայում։

ՍՕՖԻԱ։ Ունգարական կառավարութիւնը արգելեց բօլգարական կառավարութեան պատ-ւիրած մանլիխէրեան 10,000,000 փամփուշտ-ների ուղարկելը։ Երէկ հասան սակայն 30 վագօն ունգարական ձիեր։

Կ. ՊՕԼԻՍ։ Ցունական Միսսիայի հրամա-նագրված է առաջադրութիւններ անել Բ. Դը-րանը Բէյրութում տեղի ունեցած անցքերի վերաբերմամբ, որոնց ժամանակ մահմեդա-կանները աւերեցին մի քանի յոյների տներ։— Ադրիանօպօլի վալիի հաղորդագրութեան հա-մաձայն, Պապալէ գիւղում սպանվեց հրոսա-կախմբի հրամանատար Կօնդիլօվ։

Կ. ՊՕԼԻՍ։ Բ. Դրան հաղորդագրութիւնների մէջ ռուսական և աւստրո-ունգարական դես-պանութիւններին ասված է, որ տիեզերական պատրիարքը ստացել է յոյն գիւղական ազգա-

բնակութիւնից չատ հեռագիրներ՝ միջնորդելով Բ. Դրան առաջ բուլղարական հրոսակախմբերի անկարգութիւնները ամենաեռանդուն կերպով ճնշելու մասին, որոնցից տանջվում է ազգաբնակութիւնը։—Սալոնիկի վիլայէթի Րօկլէ գիւղում 45 մարդուց բաղկացած հրոսակախումբը դինամիտով օդը թռցրեց 6 տներ, որանից տեղական հրամանատարին և վիրաւորեց քրիստոնեայ ժանդարմներին։

Կ. ՊՕԼԻՍ։ Գօմիւրջինի մօտ, Ադրիանօպօլի վիլայէթում, դինամիտային երկու ռումբի պայթիւն տեղի ունեցաւ։ Մարդկային զոհեր չը կան։ Ռէլսերը պայթեցրված են 5½ տանաչափ տարածութեան վրա։

ՎԼՕԴԱՎԱ։ Ուզբուսկում Թագաւոր Կայսրը, Թագուհի Կայսրուհին և Մեծ Իշխան Թագաժառանգը ընդունեցին աղ ու հաց Վլօդավեան գաւառի Սաամիբօր գմինայից, անցան հաւաքված գիւղացիների բազմութեան երկարութեամբ և բաղդաւորեցին մի քանիսներին հարցմունքներով։ Զօրախաղերից Վլօդավա կայարանը վերադարձին, Նոցա Մեծութիւնները անցան քաղաքի միջով և այցելեցին մայր եկեղեցին, որի մօտ Թագաւոր Կայսրը բաղդաւորացրեց հարցմունքներով մի քանի պաշտօնաթող զինւորներին։ Թագուհի Կայսրուհին բարեհաճեց ընդունել բարձ կենդանի ծաղիկներից նահանգի գիւղացիներից. այդ բանի համար Թագաւոր Կայսրը բարեհաճեց բաղդաւորացնել գիւղացիներին Իր շնորհակալութեամբ։ Քաղաքը գեղեցիկ զարդարված է դրօշակներով, գորգերով և կանաչով։ Նոցա Մեծութիւնների անցնելու ժամանակ ամեն տեղ որոտում էր ոգևորված ամբոխի անընդհատ «ուռայն»։ Ամեն տեղ կատարեալ կարգ է տիրում։ Կայարանից Նոցա Մեծութիւնները ուղևորվեցին Ուզբուսկ։

ՎԼՕԴԱՎԱ։ Առաւօտեան իններորդ ժամին ժամանեցին կայարան Թագաւոր Կայսրը, Թագուհի Կայսրուհին և Մեծ Իշխան Թագաժառանգը ավթոյով և դիմաւորվեցին իշխանութիւններից, ընդունեցին Լիւբլինի նահանգապետի ներկայացրած պատգամաւորութիւնը աղ ու հացով խօլմեան Ռուսից, Վօյաներից և Լիւբլինեան նահանգի գիւղացիներից։ Թագաւոր Կայսրը ընդունեց Ռատէչնիցկի վանքի մայրապետին։ Ապա գնացին զօրահանդէսները, որ տեղի ունէին Կօրօմէվկայի և Ժուկօվի միջև։ Թագաւոր Կայսրը, ձի նստելով, պտտեց հիւսիսային զօրաբաժնի դիրքը, Թագուհի Կայսրուհին a la Դիւմօն կառքի մէջ էր։ Ապա Նոցա Մեծութիւնները այցելեցին շարժական հիւանդանոցը, որ գտնվում էր արտիլէրիական զօրանոցներում և Նրա կից եկեղեցին, իսկ այնտեղից գնացին կայարանը և չորրորդ ժամին ճանապարհ ընկան Ուզբուսկ։

Կ. ՊՕԼԻՍ։ Անգլիական գնդապետ Մաւսի ուղևորվեց Կիրկ-Քիլիսէի սանջակը գործերի դրութեան հետ ծանօթանալու համար։—Ադրիանօպօլից ստացված տեղեկութիւնների համեմատ, զինւորական շրջաններում աւարտված են համարում ապստամբութիւնը Կիրկ-Քիլիսէում։ Տովտինեայ չերտը մաքրված է ապստամբներից։—Ադակօլէում, Մուստաֆա-փաշա շրջանում պատերազմ տեղի ունեցաւ եկած բուլղարական հրոսակախմբի և թիւրքաց հեծելազօրքի միջև։—Բէյրութում նորից վերականգնված է հանգստութիւնը։—Հիւպատոսական զեկուցումները այրված և աւերված գիւղերի թիւը Մօնաստիրի վիլայէթում որոշում են 80-ից մինչև 100, Կիրկ-Քիլիսէում—20-ից մինչև 30։ Աւերմունքներ և հրկիզութիւններ կատարել են թիւրքաց զորքերը և բաշիբօզուկները։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ
ԽԱՉԱՏ ՄԵԼԻՔ-ԱԴԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԳՈՒՏՏԷՆԲԵՐԳ

գրախանութում վաճառվում են հետևեալ նոր հրատարակութիւնները.

«Կեանքի ծովերի խորքում», Վ. Լուդվիչի, թարգմ. Ստ. Մալխասեանի, 50 պատկերով, գինն է 30 կ.

«Գեղարուեստական ալբօմ, հատոր բ. Մարիմ-Գնունիի (10 պատկեր) 1 ր. 50 կ.

«Մակար Չուդրա», Մ. Գորկիի, թարգմ. Ս. Բաքեան 10 կ.

«Տրիլբի», դրամա 4 արար. թարգմ. Լ. Մէլիք-Ադամեանց, գինն է 25 կ.

Դիմել՝ Книжный магазинъ „Гуттенбергъ" (Дворцовая), Г. Галустяну. 2—3

ՀԱՆՐԱՄԱՏՉԵԼԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Թիֆլիսի Հայկ.-ալկօհօլական ընկերութեան Հաւլաբարի բաժանմունքի

Ն. ՄՈՒՐԱՏՈՎԻ ԹԱՏՐՈՆՈՒՄ

Կիրակի, օգոստոսի 31-ին

Հայ թատերասէրները, բարեհաճ մասնակցութեամբ տիկ. Զաբէլի, պ.պ. Ամօ-Խարազեանի և Միրզոյեանի

կը ներկայացնեն

ԹՈՒՂԹ ԽԱՂԱՑՈՂԻ ԿԵԱՆՔԸ

Դրամա 5 գործ. թարգմ. Պատկանեանի

Մասնակցում են տ. Զաբէլ, օր. օր. Հայկանոյշ, Հայկուհի, Մարգարիտ. պ.պ. Ամօ-Խարազեան, Բաքայեան, Գրիգորեան, Միրզոյեան, Յակովբեան, Սարեան, Սողոմոնեան, Փիրումեան և ուրիշները։

Խաղամիջոցներին կը նուագէ աշըգ-Հազիրի խումբը։

Սկիզբն է 8 ժամին երեկոյեան։

Տեղերի գինը 5-ից մինչև 50 կոպէկ։ 1—1

Հ Ա Ր Կ Ա Ւ Ո Ր Ե Ն

Գ Ր Ա Շ Ա Ր Ն Ե Ր

ԵՒ ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐ

Դիմել՝ Михайловскій пр., № 82, Типографія Каменмахера. 1—3

ԿԱՐ ՈՒ ՁԵՒԻ ԴՊՐՈՑ

Ն. Գ. ՇԱՀՈՒՄԵԱՆԻ

Աշակերտուհիների ընդունելութիւնը ամենայն օր։ Հասցէն՝ Սօլօլակ, Бебутовская ул., № 64. д. Теръ-Осипова. 1—4

ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆ—ՊԱՆՍԻՕՆ

ԻՎ. Զ. ՏԷՐ-ՍՏԵՓԱՆԵԱՆԻ

Երեխաների ընդունելութիւնը շարունակվում է։ Տումանօվսկայա փողոց, սեփ. տուն, № 11։ 1—2

ՕՐԻՈՐԴՆԵՐԻ ՊԱՆՍԻՕՆ

Պրօգիմնազիայի դասընթացով։

Ընդունելութիւնը օգոստոսի 25-ից։ Պարապմունքները կը սկսվեն սեպտեմբերի 4-ից։ Միքայէլեան փող., № 154։ 5—5

ՄԱՆԿԱԲԱՐՁՈՒՀԻ ՍՕՖԻԱ ԶԱԽԱՐՕՎՆԱ ԽԻԶԱՆԵԱՆ

Վերադառնալով ամարանոցից, ընդունում է հիւանդներին 3—5 ժամը, Վելիամինօվսկայա, № 14։ 5—10

ԵՐԵՒԱՆԻ ԹԵՄԱԿԱՆ ՀՈԳԵՒՈՐ ԴՊՐՈՑՈՒՄ վերաքննութիւններն ու նորեկների ընդունելութիւնը սկսվում ¢ սեպտեմբերի 9-ին։

Տեսուչ դպրոցի՝ Գարեգին վարդապետ 2—3

Դ Պ Ր Ո Ց ԿԱՏ. ԼԻՍԻՑԵԱՆԻ

Ընդունվում են երկու սեռի մանուկներ պատրաստականի բոլոր բաժանմունքները։ Բացի այդ, պատրաստվում են, հարազատ աղջկայ հետ,—աղջիկները 3-րդ, իսկ տղաները 2-րդ դասարանի համար։

Բէհբութեան փող., սեփական տուն, № 29։ (օ. 22, 24, 26, 27, 28, 30, ս. 4, 6) 6—8

Իմ աշխատութեամբ լոյս են տեսել հետևեալ

ԿՐՕՆԻ ԴԱՍԱԳՐՔԵՐԸ

Աշակերտաց համար.

1.	Դասատետր կրօնի ա. տարի		. —	25
2.	» » բ. »		. —	20
3.	» » գ. »		. —	30
4.	Հին-ուխտ	դ. »	. —	35
5.	Նոր-ուխտ	ե. »	. —	40
6.	Գործք առաքելոց	զ. »	. —	40

Ուսուցչաց համար.

7.	Ուղեցոյց կրօնի—հին-ուխտի (սպռ.)	—	—
8.	» » —նոր-ուխտի	. 2	— 5
9.	Ուսումն քրիստոնէական կրօնի Դ. հ.	1	—50
10.	» » » Ե. »	—	50

Ինձ դիմողներին սատանում են 1. 6 տարիների համար 25%. 2, 3, 4, 5 տարիների համար 20%, իսկ 7, 8, 9, 10 տարիների համար 35% զեղչ։

Կարելի է դիմել—1) ինձ (Коммерческое училище), 2) Центральная книжная торговля и 3) Книжный магазинъ „Гуттенбергъ".

12—100 Սահակ քահ. Սահակեանց

ТОРГОВЫЙ ДОМЪ ЛЕОПОЛЬДЪ НЕЙШЕЛЛЕРЪ

извѣщаетъ, что съ 1-го сентября открывается имъ на Эриванской площади, въ домѣ Городского Кредитнаго Общества,

ОПТОВЫЙ СКЛАДЪ РЕЗИНОВЫХЪ ГАЛОШЪ

Т—ва Россійско-Американской Резиновой Мануфактуры

И ПРОДАЖА КОЖЕВЕННЫХЪ ТОВАРОВЪ

русскаго и заграничнаго производства.

(31 о. 2, 4, 6, 7 с.) 1—5

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ

Ե Ր Կ Ո Ւ Ս Ե Ռ Ի Ա Ն Ձ Ա Ն Ց Հ Ա Մ Ա Ր

(Тифлисъ, Сололаки, Лермонтовская ул., № 9)

Առևտրական կուրսերի նպատակն է մասնագիտական առևտրական կրթութիւն տալ երկու սեռի անձանց և պատրաստել գործնական ճանապարհով հմուտ հաշուապահներ։ Աւարտողները ստանում են ատեստատներ։

Աւանդելի առարկաները սրանք են՝ 1) Առևտրական Տնտեսութիւն. 2) Առևտրական Թուաբանութիւն. 3) Հաշուապահութիւն (պարզ, կրկնակի և բանկային). 4) Թուաբանութիւն համրիչի վրա. 5) Առևտրական Թղթակցութիւն. 6) Առևտրական և մուրհակի կանոնադրութիւն և 7) Գեղագրութիւն, վատ ձեռքի ուղղելը։

Զրի ուսուցումն ցանկացողներին գրող մեքենայի վրա։ Պարապմունքները կուրսերում լինում են ամեն օր։

Ուսումը սկսվելու է սեպտեմբերի 15-ից։ Ընդունելութիւնը սեպտեմբերի 1-ից, ամենայն օր, առաւօտեան ժամը 10-ից մինչև 12-ը, և երեկոյեան 4-ից մինչև 8 ժամը, կուրսեր հիմնողի բնակարանում, Սօլօլակում, Ալէքսանդր Փրիդօնովի տանը № 9, Սերգիեվսկայա և Լերմօնտօվսկայա փողոցների անկիւնում։ Ծրագիրը և կանոնները կարելի է ստանալ ձրիաբար կուրսեր հիմնողի բնակարանում։ Օտարաքաղաքացիք դիմում են՝ Тифлисъ, С. П. Мануэльянцу. (չ. կ.) 22—25

Օ Գ Տ Վ Ե Ց Է Ք Դ Է Պ Ք Ի Ց!!!

Վ. և Ա. ԽՈՒԴԱՎԵՐԴԵԱՆՆԵՐԻ

ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐԻ ԽԱՆՈՒԹՈՒՄ,

որը գտնվում է Գօլօվինսկի պրօսպէկտի վրա, առաջին գիմնազիոնի հանդէպ՝ նշանակված է

ՄԻՄԻԱՅՆ 15 ՕՐՈՎ ՉԸ ՏԵՍՆՎԱԾ ՄԵԾ ՎԱՃԱՌՈՒՄՆ։

Ծախու դրված են՝ ձմեռային և ամառային սեզօններից մնացած՝ տղամարդկանց, կանանց և երեխաների բոլոր ՊԱՏՐԱՍՏԻ ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐԸ, որոնք անպատմելի կերպով պակասեցրած են ինչկանից—30%-ից մինչև 50%։

Օ Գ Տ Վ Ե Ց Է Ք Դ Է Պ Ք Ի Ց!!!

Անպայման առանց սակարկութեան։ 8—15

ՄԱՆԿԱԿԱՆ ՊԱՐՏԷԶ ԵՒ ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆ

Ե. ՑԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆԻ

(Ծնեղ. Ցովհանջանեան)

Բեբութովսկայա փողոց, № 38.

Ընդունվում են երկու սեռի մանուկներ և պատրաստվում միջնակարգ դպրոցների համար։ Ընդունելութիւնը օգոստոսի 22-ից, ուսումը սեպտեմբերի 1-ից։

Մանկական պարտէզի պարապմունքները սեպտեմբերի 10-ից Պետերբուրգի Ֆրեօբելեան կուրսերն աւարտած վարժուհու ղեկավարութեամբ։

(օգ. 22, 24, 26, 28, 31-ին, սեպ. 1, 2, 4 5 և 7-ին) 4—10

Ֆինանսների նախարարութեան իրաւասութեան տակ գտնվող

ՀԱՇՈՒԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ

ՆԻԿՈՂԱՅՈՍ ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆԻ

Հեղինակ «Առևտրական, գործարանական և նաւթարդիւնաբերութեան հաշուապահութեան ձեռնարկի», որ ֆինանսների նախարարութեան ուսումնական բաժնի կողմից ընդունված է իբրև օժանդակ ձեռնարկ առևտրական դպրոցներում և նրանց գրադարաններում

ՍՈՎՈՐԵՑՆՈՒՄ ԵՒ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄ ԵՆ

Երկու սեռի անձանց՝ գործնական ձևով հաշուապահութիւն 4½ ամսում։

ՊԱՐԱՊՄՈՒՆՔԻ ԱՌԱՐԿԱՆԵՐՆ ԵՆ

1) Իտալական կրկնակի հաշուապահութիւն տնտեսագործութեան բոլոր ճիւղերի վերաբերեալ, վաճառականական, բանկային, յանձնարարական, գործարանական, նաւթարդիւնաբերական և նաւթագործական հաշուապահութիւն։ 2) Առևտրական թուաբանութիւն։ 3) Առևտրական թղթակցութիւն։ 4) Մուրհակային և առևտրական օրէնքներ։ 5) Վայելչագրութիւն և ուղղումն ամենավատ ձեռագրի։ 6) Թուաբանութիւն համրիչի վրա։ 7) Գրելու վարժութիւն «Րէմինկտօնի» գրելու մեքենայի վրա (կամաւոր)։

Կուրսերի համար դասատուներ են հրաւիրված համալսարանական կրթութիւնով և իրանց գործին մասնագէտ մարդիկ, որոնք հաստատվել են իրանց պաշտօնում ֆինանսների նախարարութեան ուսումնական բաժնի կողմից. գեղագրութեան համար էլ հրաւիրված է մի գեղագիր նկարիչ։

Ընդունելութիւն ամեն օր ժամը 5 մինչև 7 երեկ.։ Պարապմունքները սկսվում են 1903 թ. ս ե պ տ ե մ բ ե ր ի 15-ից պարբերաբար ամեն 4 ամիս, ամենայն օր ճաշից յետոյ՝ 60 րոպէի վճարով ամբողջ դասընթացքի համար։

Դասընթացքը աւարտողներին տրվում են, ֆինանսների նախարարութեան թոյլատրված ծրագրի համաձայն, ատեստատներ։

Ցանկացողներին խնդրում են դիմել գրաւոր կերպով կամ անձամբ կուրսերի հիմնադրին՝ Թ ի ֆ լ ի ս ո ւ մ, Н. В. Абраамяну, Николаевская ул. № 46, ամենայն օր։ Ծրագիրն ուղարկվում է ձրի։

Վերևում յիշված ձեռնարկը ծախվում է Ռուսաստանի բոլոր գրավաճառանոցներում։ Օտարաքաղաքացիները գիրքը գնելու համար կարող են դիմել հեղինակին, առանց պոստի ծախս վճարելու։ ԳԻՆՆ է 3 ր. 50 կոպէկ։ (կ. և. հ.) 16—25